

Povzetek lektorskega jezikovnega pogovora 2. 2. 2016

Jezikovni pogovor o športni terminologiji sta vodili in gradivo zanj pripravili lektorici iz športnega uredništva TV Slovenija Marta Trobec in Alenka Pirc.

Področje športne terminologije je zelo široko, zlasti v sodobnem času, ko se pojavljajo mnoge nove športne panoge in z njimi povezano izrazje. V času, odmerjenem za lektorski pogovor, se je bilo mogoče dotakniti le nekaterih.

KOŠÁRKA [3 X 3]

Zveze, kot so igra ena na ena : eden na enega : eden proti enemu (*angl.* one on one), igra treh proti trem : tri na tri (*angl.* three on three play) ipd., so bile v slovenščini, še preden se je pojavila oblika košarke 3 X 3 (*angl.* basketball three on three). Te besedne zveze se uporabljajo tudi v drugih športih, ne samo v košarki:

- *angl. one on one play* = igra eden na enega (prvi poskus v slovenski košarkarski teoriji = Košarkarski slovar Mika Pavloviča in Franeta Erčulja, LJ: Fakulteta za šport, 1994, str. 63): igra ena NA ena : eden na enega : eden proti enemu (ko en košarkar igra proti drugemu);
- *angl. three on three play* = igra tri na tri (prvi poskus v slovenski košarkarski teoriji = Košarkarski slovar Mika Pavloviča in Franeta Erčulja, LJ: Fakulteta za šport, 1994, str. 78): igra treh proti trem;
- *angl. two on two play* = igra dva na dva (prvi poskus v slovenski košarkarski teoriji = Košarkarski slovar Mika Pavloviča in Franeta Erčulja, LJ: Fakulteta za šport, 1994, str. 81);
- *angl. five on five play* = igra pet na pet (prvi poskus v slovenski košarkarski teoriji = Košarkarski slovar Mika Pavloviča in Franeta Erčulja, LJ: Fakulteta za šport, 1994, str. 51);
- Tudi 4 na/proti 4.

Najprej smo v uredništvu športnega programa Televizije Slovenija (ŠP TVS), pa tudi na spletni strani Košarkarske zveze Slovenije ..., košarko 3 x 3 enačili z ulično košarko. Vedno bolj pa je postajalo jasno, da tega ne moremo/smemo več početi. Najprej je bilo treba razrešiti dve težavi in utemeljiti rešitev/predloge rešitve: NA : PROTI in Ž & M spol: ena, dve, tri : eden, dva, trije. Raba je različna (potrjena pri športnih novinarjih, v korpusu Gigafida in npr. tule: <http://4d.rtv slo.si/arhiv/firbcologi/174253017>, od 05.10: »[na rolerjih] igra se štirje igralci proti štirim, hokej je pet na pet« itd.).

Mimogrede, v Slovenskem smučarskem slovarju (2011, str. 98) je tudi geslo:

metóda 3 x 3 -e -- -- -- [trí kràt trí] ž metoda za ocenjevanje nevarnosti proženja snežnih plazov z upoštevanjem regijskih, območnih in lokalnih razmer na eni strani in okoliščin, kot so trenutne snežne razmere, vreme, teren, udeleženci na drugi strani.

Vprašanje glede tega smo konec leta 2013 poslali v Jezikovno svetovalnico: »Košarka 3 × 3 po slovensko«, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša: Jezikovno svetovanje (<http://isjfr.zrc-sazu.si/sl/svetovalnica/kosarka-3-x-3-po-slovensko#v>, 18. 12. 2013).

Vprašanje:

S sodelavci se sprašujemo, kako bi v slovenščini rekli košarki 3 × 3 – ta × se v angleščini bere *on* (torej angl.: *three on three*).

Moštvo v tej obliki košarke (trenutno) tvorijo štirje igralci: trije na igrišču, eden na klopi.

Mnenja so deljena:

1. Nekateri zagovarjajo, da je to '*tri na tri*'.

2. Drugi pravijo, da to v slovenščini ne pomeni nič, da je treba reči *trije proti trem*. Muči nas torej ta *na*.

FIBI ni uspelo, da bi bila košarka 3 × 3 olimpijski šport v Riu de Janeiru leta 2016, se bo pa trudila, da bi to postala leta 2020.

Podobno je tudi: *igra ena na ena*. Je res *ena NA ena*, ko en košarkar igra proti drugemu?

Odgovor:

Res bi bilo bolj slovensko, če bi to športno obliko imenovali *trije proti trem*, vendar se zdi, da se vplivu angleščine tu ne bo mogoče izogniti. Tudi *trije na tri* bi s stališča slovenščine še kar šlo, vendar si ne delajmo utvar, saj se očitno že kar dobro uveljavlja izraz *tri na tri*, ki bi, strogo vzeto, lahko veljal le za ženske. Skladno s tem je igra v še manjšem sestavu lahko poimenovana *eden na enega*.

Za angleški izraz *streetball*, ki se praviloma igra v sestavu trije proti trem, je pri nas že uveljavljen termin *ulična košarka*. Če angleška izraza 3 × 3 in *streetball* označujeta isto igro, je torej težava rešljiva tako. Izraz *ulična košarka* v tem pomenu navaja že Kristanov *Športni terminološki slovar*.

Dr. Mojca Žagar Karer in prof. dr. Marko Snoj (december 2013)

Vendar to ni ulična košarka (*angl.* *streetball*). Sodelavec je lektoriciam ŠP TVS poslal to razlago: »Iz teksta na Fibini strani bi se dalo razbrati, da je 3x3 "povzetek" številnih verzij streetballa. To bi torej dopuščalo tudi uporabo ulične košarke, toda vsi nadaljnji dokumenti (pravila, uradna tekmovanja ...) uporabljajo zgolj in izključno 3x3 – streetballa ni nikjer zaslediti. Očitno je izginil tudi iz angleškega uradnega besednjaka.«

Pričakovanja, da bodo slovenski košarkarji v tej različici košarke dosegli veliko na evropskih igrah v Bakuju (12.–28. junij 2015), so nas dejansko prisilila, da se dokončno dogovorimo. Odločitev je padla na sestanku – s pogovorom: **3 X 3 = trije proti trem, NE tri na tri.**

KRLING ali KERLING ali CURLING

Besedo curling smo v ŠP TVS – še preden je našla mesto v slovenskih slovarjih – izgovarjali s polglasnikom (tako kot krsta, krt), zato sta izgovor in zapis v pravopisnem slovarju 2001 – *kêrling* – naletela na neodobranje, nasprotovanje novinarjev. Večjih težav pa ni bilo, ker se je šport omenjal samo nekajkrat med zimskimi olimpijskimi igrami.

Curling zveza Slovenije je bila ustanovljena leta 2010, kar je ob razvoju športa v Sloveniji pomenilo tudi več zapisov v slovenskih medijih. Od kolegov z MMC-ja smo športne lektorice dobile pismo, s katerim želi ta zveza doseči, da novinarji ne bi pisali *krling*, *kerling* in podobnih besed za ta šport. Priloženo je bilo tudi potrdilo predstojnika Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša, da je beseda *curling* uvrščena med iztočnice za Slovar novejšega besedja slovenskega jezika.

Tudi spletna stran Dela (<http://www.delo.si/druzba/panorama/curling-v-sloveniji-se-razvija.html>, 13. 1. 2012): »Kakor poudarjajo pri CZS, so za registracijo vložili prošnjo za vnos besede curling v Slovar slovenskega knjižnega jezika (in dobili pozitivni odgovor), zaradi česar klubi in zveza uporabljajo izraz curling. Po drugi strani pa je v pripravi športni terminološki slovar, ki uporablja besedo kerling in udejanja pravilo slovenskega pravopisa, po katerem prevzete besede poslovenimo v obliki, pisavi in izgovoru; podobno kot tenis, kros, reli ali vaterpolo.«

Večino prevzetih občnih besed pri nas pisno domačimo (Slovenski pravopis §164), nekatere pa šele s časom prevzamejo slovensko pisavo po slovenskem izgovoru (Slovenski pravopis §168), npr. spidvej, ragbi, tekvondo, vaterpolo.

Pred Slovarjem novejšega besedja slovenskega jezika (2013) je izšel *delovni izvod Športnega terminološkega slovarja za širšo strokovno razpravo* Silva Kristana (2012, str. 117): citatni zapis nas usmeri k podomačenemu krling. Zaradi polglasnika se mnogim to zdi primerna rešitev. V *Slovarju novejšega besedja slovenskega jezika* (2013, str. 98) je dovoljeno zapisovanje citatno, torej curling, predlagana poslovenjena možnost je kerling.

Slovar novejšega besedja slovenskega jezika (2013):

curling -a cit. [kərling-] in kêrling *ekipni šport, podoben balinanju, kjer igralci po ledu potiskajo poseben kamen in ga skušajo približati ciljni točki*
E ← agl. *curling* iz *curl* 'gubati, kodrati, valoviti'

V SSKJ 2 je podobno: citatni zapis = izgovor s polglasnikom; podomačeni kêrling pa izgovor kêrling.

SSKJ 2: **curling** tudi kêrling -a [prva oblika kərling-] *m športna igra, podobna balinanju, kjer igralci po ledu potiskajo poseben kamen in ga skušajo približati ciljni točki*

O tej problematiki smo se med lektorskimi pripravami na olimpijske igre v Sočiju leta 2014 dodatno poučile tudi med komentarji multimedijskega portala MMC (<http://www.rtvlo.si/sport/zimski-sporti/foto-v-sociju-iz-nic-zrasla-kopica-modernih-objektov-za-igre/326988#comments>, 14. 1. 2013):

»Glede rabe besede curling je očitno velik problem, saj je to v Sloveniji nov šport. Inštitut Jožeta Ramovša za slovenski jezik, je leta 2010 izdal potrdilo, da bo v naslednji ediciji SSKJ raba besede curling, vendar se lektorji večjih časopisnih hiš naslanjajo na pravopis iz leta 2000, kjer je zapisan kerling. Če bi že uporabljali ta neposrečen izraz, bi ga morali izgovarjati z nemim e, kot pri besedi pes, torej krling, vendar novinarji tega v praksi ne uporabljajo.

Sploh pa je napačna primerjava z keglanjem na ledu. To je povsem drugačen šport, kjer je edina podobnost s curlingom v tem, da se ga igra na ledu. Keglanje na ledu je mednarodnem jeziku imenovano icestock in ima svoj domicil predvsem v Avstriji.

Sploh pa je pri naših lektorjih in novinarjih, ki pa so jim podvrženi zanimivo, da brez problema uporabljajo besedo bowling in mu rečimo ne rečejo bovling ali ameriško keglanje.

Očitno bo preteklo še nekaj vode preden se bodo pojmi razjasnili. konec koncev curling v Sloveniji obstaja dobra 3 leta.«

(Opomba: Komentarji so kopirani citatno, torej brez popravkov.)

Zaradi vsega tega (zlasti zaradi nasprotovanja novinarjev – izgovor s polglasnikom, zapis pa kerling?) smo se lektorice ŠP TVS pred zimskimi olimpijskimi igrami 2014 odločile vprašanje zastaviti Terminološki svetovalnici Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša. Marca 2014 nam je vodja Pravopisne komisije pri SAZU, doc. dr. Helena Dobrovoljc, poslala mnenje z izčrpno utemeljitvijo, ki ju je v zvezi s tem pripravil član ožjega sestava te komisije, dr. Peter Weiss. Z njegovim privoljenjem dokument, v katerem je predlagal zapis krling, v posebni priponki v celoti objavljamo kot dodatno gradivo k povzetku tega lektorskega pogovora.

Namesto sklepa: po mnenju mnogih je po toliko letih [krlinga] za balinanje na ledu najbrž malo prepozno. Poleg tega je vprašanje, ali je to res balinanje. V Gigafidi najdemo sicer tudi nekaj zadetkov zapisa z -a-, karling (kot curry [kari]). **A ob tako široko utemeljeni razlagi dr. Weissa je obveljalo: krling.**

SMUČANJE PO OBJEKTIH ali SMUČANJE PO OVIRAH ali SLOPESTYLE

Slopestyle je (olimpijska) disciplina smučanja in deskanja prostega sloga. Pred olimpijskimi igrami v Sočiju (2014) smo lektorice pripravile seznam vseh disciplin s slovenskimi ustrezniciami (TVS je imela tudi prenose tekem). V veliko pomoč nam je bil Slovenski smučarski slovar – v njem najdemo discipline snežni žleb (*halfpipe*), grbine (*moguls*), skoki (*aerials*) ..., tudi opozorilo, da smučanje prostega sloga ni akrobatsko smučanje, itd. Vse to smo upoštevali. Ustavilo pa se je pri geslu **slopestyle**, ki ima v slovarju ustreznico smučanje/deskanje **po ovirah** ali smučanje/deskanje **po pripravah**.

Slovenski smučarski slovar, Zbirka ZRC (2011):

smučanje po ovirah [...] **S: smučanje po pripravah**

žarg. slope style

deskanje po ovirah [...] **S: deskanje po pripravah**

žarg. slope style

Že pred izidom slovarja smo se v uredništvu s pomočjo novinarke, ki pokriva ta šport, odločili za izraz smučanje **po/na objektih**. Ob izidu smo lektorice novinarje seznanile z novim poimenovanjem (smučanje/deskanje po ovirah, pripravah), vendar smo naletele na neodobranje.

Novinarja sta za mnenje vprašala še strokovna komentatorja med ZOI. Za »stvari« v snežnem parku, po katerih deskajo/smučajo tekmovalci v tej disciplini, sta oba že uporabljala izraz objekti in strinjala sta se, da tu ne gre ne za priprave ne za ovire – kar je bil večkrat izražen pomislek tudi v uredništvu. Izvedeli smo tudi, da o deskanju po objektih govorijo na trenerskih seminarjih ter da so se o tem pogovarjali na fakulteti za šport in jim je omenjeno poimenovanje najbližje.

Še en glas v prid objektom je bila izjava glavnega trenerja slovenske reprezentance v deskanju prostega sloga v športnih poročilih (5. 2. 2014), ko je povsem spontano uporabil ta izraz: »... *sile so pa tukaj na teh ogromnih objektih tako velike ...*«; in še neobjavljeni del izjave: »... *punce pa sploh še niso tekmovali na tako velikih objektih ...*«.

Stroko lahko tu brez težav upoštevamo tudi zato, ker izraz ni žargonski (v smislu neknjižnosti).

Zato je obveljal novi stari dogovor: smučanje/deskanje po objektih.

DVORANSKI NOGOMET ali FUTSAL

Zapiski športnih lektorice TVS o futsalu, dvoranskem in malem nogometu segajo v februar 2007, v čas pred kvalifikacijami za evropsko prvenstvo v dvoranskem nogometu v Laškem, ko je TVS prvič prenašal tekme v tem športu. Takrat se je neki novinar v desku naglas vprašal, kako po slovensko rečemo »futsal«. In to je bistvo zgodbe.

Po začetni zmedbi z rabo besednih zvez mali nogomet in dvoranski nogomet kot ustreznica za futsal smo razčistili (novinar je razložil novinarjem (!) in lektorici):

- dvoranski nogomet (*futsal*) NI mali nogomet (*minifootball, five-a-side football*) – tudi v angleščini se pojavlja več poimenovanj; izraza nista enakovredna;
- dvoranski nogomet je – na kratko – različica nogometa v dvorani (drugačna pravila, žoga ...); futsal se pa govori/uporablja (sprejeli smo ga kot žargonski oziroma slengovski izraz). Tudi mali nogomet se lahko igra v dvorani – zimska liga.

Potrditev pomenske razlike smo dobili leta 2012 – v Kristanovem delovnem izvodu Športnega terminološkega slovarja:

»**Mali nogomet**, nogomet na zunanjem, navadno rokometnem igrišču (20 X 40 m).

Opomba: V javnih občilih pisci in govorci mešajo tri izraze: futsal, mali nogomet in dvoranski nogomet. Tuji izraz oz. sleng *futsal* kaže čimprej opustiti. Zaradi sporazumevalne neoporečnosti se zdi smiselno za nogomet na zunanjem rokometnem igrišču uporabljati izraz mali nogomet, za (mali) nogomet v dvorani pa dvoranski nogomet.« Kristan, Silvo: Športni terminološki slovar: delovni izvod za širšo strokovno javnost. Ljubljana: Fakulteta za šport, 2012. Str. 126.

»**Dvoranski nogomet**, mali nogomet v dvorani, velikost rokometnega igrišča; v polju igrajo 4 igralci in vratar.« Kristan, Silvo: Športni terminološki slovar: delovni izvod za širšo strokovno javnost. Ljubljana: Fakulteta za šport, 2012. Str. 60.

»**Futsal** (sleng, po tuji zloženki iz portugalskega ''futebol de salão'' ali španskega ''futbol sala'', tudi srbohrvaško 'futbal u sali', kar nedvomno pomeni nogomet v dvorani) → **dvoranski nogomet**.« Kristan, Silvo: Športni terminološki slovar: delovni izvod za širšo strokovno javnost. Ljubljana: Fakulteta za šport, 2012. Str. 75.

Potem je septembra 2014 izšel SSKJ 2:

futsal -a [fúcal] m šport. *nogomet, pri katerem igra pet igralcev na manjšem igrišču v dvorani; dvoranski nogomet*: pred ljubitelji futsala je zadnji krog rednega dela; v prid. rabi: futsal turnir; futsal ekipa

V Wikipediji (<https://sl.wikipedia.org/wiki/Futsal>, 5. 2. 2014 & 9. 1. 2016) je v geslu futsal zapisano, da lahko ta izraz prevedemo kot »dvoranski nogomet«. Gesla mali nogomet ni. Tudi na spletu najdemo potrditve, da obstaja razlika med malim nogometom in dvoranskim nogometom/futsalom. Dvoranski nogomet spada pod okrilje mednarodne in evropske nogometne zveze Fife in Uefe. Ime

FUTSAL si je izbrala Fifa. Je edina oblika malega nogometa, ki ga podpira (The Football Association Futsal Factsheet (angleška nogometna zveza FA) [http://www.thefa.com/TheFACup/FACompetitions/~media/D61E759331D7493A9004946F5289B6F5.ashx](http://www.thefa.com/TheFACup/FACompetitions/~/media/D61E759331D7493A9004946F5289B6F5.ashx), 10. 1. 2016).

Nogometna zveza Slovenije (NZS) je članica Fife in Uefe.

Če pogledamo v zadnji »Pravilnik nogometne zveze Slovenije za futsal« (http://www.futsal.si/resources/files/doc/2015_2016/Pravilnik_NZS_za_futsal_V2.0_18.06.2015.pdf, 8. 1. 2016), se teorija o pomenski razliki sesuje. Ker »[t]a pravilnik ureja organizacijo malega nogometa v Republiki Sloveniji, ter tekmovalna, registracijska in disciplinska pravila za mali nogomet.« (1. člen) V 2. členu tega pravilnika je razloženo, da izraz futsal pomeni »mali nogomet, ki se igra v skladu s Pravili igre za futsal, ki jih sprejema FIFA.«

Raba zvez mali in dvoranski nogomet kot sopomenski v iskanju slovenske ustreznice (narobe) (ne samo v športnem uredništvu TVS, tudi npr. STA takrat mali nogomet, danes dvoranski nogomet) niti ni tako nerazumljiva. Uradna poimenovanja klubov so še vedno KMN.

Slovenska liga malega nogometa SLMN, ustanovljena leta 1984, se je v sezoni 2005/06 preimenovala v »slovensko futsal ligo«, tako je še danes (https://sl.wikipedia.org/wiki/1._slovenska_futsal_liga, 9. 1. 2016). Pridevnik futsalSKI se uporablja, kar dokazujejo zadetki v spletnih iskalnikih.

Beseda futsal torej ni doma samo na nogometnih igriščih:

- Obstaja »uradna spletna stran NZS za "tekmovalna v futsalu"«: <http://www.futsal.si/>.
- Na spletni strani NZS (<http://www.nzs.si/NZS/predstavitev/komisije-nzs>, 8. 1. 2016) so objavljeni organi in komisije za mandatno obdobje 2015–2019: Stanislav Damiš (vodja futsal tekmovalni), Ludvik Faflek (disciplinski sodnik za futsal) in Komisija za mali nogomet (10 članov).
- Na »portalu slovenskih futsal sodnikov« (<https://futsalsodniki.wordpress.com/pravila/>, 6. 1. 2016) je tudi reklama: »**FUTSAL VIDEOMAGAZIN je oddaja o futsalu na slovenskem.** V magazinu lahko tako spremljate dogajanje v 1.SFL, 2.SFL, reprezentanci in vse ostalo kar je povezano z dvoranskim nogometom. Oddajo lahko ob torkih spremljate na ŠPORT TV.«
- Na »portalu slovenskih futsal sodnikov« (<https://futsalsodniki.wordpress.com/pravila/>, 6. 1. 2016): FIFA FUTSAL pravila igre; »Prevod FIFA pravil 2012 – g. Štefan TIVOLD«.
- Mirko Plaznik: Futsal Slovenija : mali nogomet : 25 let : (1984–2009). 156 str.
- Na <http://www.kapodol.com/> je dostopen »vseslovenski medij malega nogometa vključno s futsalom« (zadnja novica je imela v soboto, 9. 1. 2016, datum 24. 03. 2015): »Slovenska futsal reprezentanca je odločilno tekmo kvalifikacij za Euro 2016 [...]«

Slovenska rekreativna liga je malonogometna.

Pojavitve izrazov mali nogomet, futsal in dvoranski nogomet v korpusu Gigafida:

<http://www.gigafida.net/Concordance/Search?q=mali+nogomet>, 7. 1. 2016:

iskalna zahteva: **MALI NOGOMET**

9.589 konkordanc

2006 (1.147)	2008 (1.059)	2007 (1.003)	2005 (936)	2000 (872)
2004 (715)	2003 (703)	2009 (524)	2002 (426)	
2001 (416)	1999 (415)	1997 (415)	1998 (358)	1996 (248)
2010 (180)	1995 (86)	2011 (42)	1994 (42)	

1993 (1) **1991 (1)**

<http://www.gigafida.net/Concordance/Search?q=futsal>, 7. 1. 2016:

iskalna zahteva: **FUTSAL**

2.592 konkordanc

2008 (641)	2007 (560)	2009 (544)	2006 (290)	2010 (284)
2011 (181)	2005 (53)	2003 (22)	2000 (13)	
	2004 (2)	2002 (1)	2001 (1)	

<http://www.gigafida.net/Concordance/Search?q=dvoranski+nogomet>, 7. 1. 2016:

iskalna zahteva: **DVORANSKI NOGOMET**

860 konkordanc

2006 (133)	2009 (86)	2008 (79)	2007 (77)	2003 (77)
2005 (65)	2001 (61)	2000 (60)	2004 (48)	
	1999 (44)	2002 (40)	1998 (28)	
1996 (26)	1997 (17)	2010 (13)	2011 (6)	

Ob vsem tem še ena dilema. Zapis fucal?

»Vključenost besede "futsal" v slovarje«, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša: Jezikovno svetovanje, <http://isjfr.zrc-sazu.si/sl/svetovalnica/vkljucenost-besede-futsal-v-slovarje#v> (julij 2015), tudi 15. 1. 2016:

Vprašanje:

Prosim, da preverite in vnesete v SSKJ tudi besedico FUTSAL. Zakaj?

Futsal označuje igranje malega nogometa v dvorani (dvoranski nogomet) s vratarjem in štirimi igralci v polju. Igra se v dvorani. Ime izhaja iz Futebol Sala (brazilsko ali špansko). Pri organizaciji UEFA je označen kot tekmovalni šport in prvenstva <http://www.uefa.com/futsal/> Tudi pri nas imamo pod okriljem Nogometne Zveze Slovenije 1. in 2. Slovensko futsal ligo <http://www.futsal.si/>

Odpiram futsal klub in mi na UE Nova Gorica nočejo priznati imena Futsal v nazivu rekoč, da to ni slovenska beseda, kar je mogoče res, ampak je le-ta že, glede na vse dokaze, ki sem vam posredoval, zelo v uporabi.

Odgovor:

Beseda futsal, ki je tuja sopomenka slovenskemu izrazu dvoranski nogomet, je že uvrščena v drugo izdajo SSKJ, ki je izšla jeseni 2014. Slovarska redakcija določa zapis (futsal) in izgovor (fúcal) ter pomensko razlago (s ponazorili): nogomet, pri katerem igra pet igralcev na manjšem igrišču v dvorani.

Omenimo še, da soglasniški sklop ts v tujkah (torej prevzetih besedah) slovenščina navadno podomači v skladu s fonetično uresničitvijo:

tsunami --> cunami

tsetse --> cece (muha)

Botsvana --> Bocvana

Kdaj se podomačitev izpelje, je odvisno od pogostnosti rabe in stopnje podomačitve besede glede na prisotnost v slovenščini (shiatsu in šiacu; mutsu in mucu). Pri nekaterih besedah tega sklopa nikoli ne prilagodimo izreki, še zlasti, če se nahaja na morfemski meji (outsider).« Marko Snoj in Helena Dobrovoljc (julij 2015)

2. februarja 2016 se je v Beogradu začelo evropsko prvenstvo v dvoranskem nogometu (oziroma futsalu), tako da smo lahko do 13. februarja opazovali, kateremu izrazu so dali prednost posamezni mediji.

Dogovorjena rešitev je torej: dvoranski nogomet.

HOKEJ NA PARKETU ali FLOORBALL

Kaj je floorball? Znova najprej preverimo, ali že imamo slovensko ustreznico oziroma kako bi lahko temu rekli drugače, kako bi zapisali. V rabi se kot sopomenka med drugim pojavlja dvoranski hokej. Kot najustreznejši izraz ga predlaga tudi Silvo Kristan v Športnem terminološkem slovarju:

Silvo Kristan: Športni terminološki slovar: delovni izvod za širšo strokovno javnost (2012):

floorball → hokej v dvorani
hokej na parketu → hokej v dvorani (angl. *floorball*)
hokej v dvorani, dvoranski hokej različica hokeja, ki se igra s palico in okroglo

žogico, navadno v zaprtih prostorih, lahko pa tudi na prostem; tri različice: 'veliki' hokej v dvorani ali na zunanjem rokometnem igrišču /.../, 'mali' hokej v dvorani /.../, 'mini' hokej v dvorani /.../.

Vendar pa se je izkazalo, da izraza nista enakovredna: dvoranski hokej je namreč zimska različica hokeja na travi, ima svojo ligo pod okriljem Zveze za hokej na travi Slovenije itd. Floorball pa ima svojo zvezo, svoja tekmovanja, svoje ekipe, razlikuje se tudi po opremi.

floorball ≠ dvoranski hokej;
dvoranski hokej pod okriljem Zveze za hokej na travi Slovenije;
Floorball zveza Slovenije

Floorball je različica hokeja, ki se igra na parketu, zato je po analogiji s hokejem na travi, hokejem pod vodo ipd. v uredništvu ŠP TVS obveljal izraz **hokej na parketu**. Tudi po svetu ta šport poimenujejo različno: inihokej, innebandy ... Izraz hokej na parketu poleg izraza florbol uporabljajo tudi Hrvati, Srbi. V enem od klubov, o katerem je novinar TVS pripravil prispevek (z mednarodnega turnirja v Ljubljani), niso imeli nič proti poimenovanju hokej na parketu.

Pojavlja se tudi zapis florbol in celo florbal (prim. bejzbol, krling ipd.).

So pa uradna imena klubov vsa registrirana kot »floorball klubi« (FBK, FBC) in tudi uradno ime zveze je »Floorball zveza Slovenije« – tega seveda ne spreminjamo, sploh če je zapisano.

Podobno tudi:

- Taekwondo zveza Slovenije; šport: tekvondo
- Judo zveza Slovenije; pridevnik: judoistična

Poznamo pa primer dobre prakse – tudi slovensko ime v uradnem nazivu: Powerlifting zveza Slovenije – Zveza triatlona moči.

Obveljala je torej rešitev hokej na parketu.

SKIATLON

Pentatlon lahko imenujemo peterboj. Olimpijski triatlon ni isto kot olimpijski troboj. Biatlon je zimski šport, ki združuje tek na smučeh in streljanje s puško. Kaj je skiatlon?

Triatlon: plavanje, kolesarjenje in tek. (Triatlon se je razvil v zgodnjih 70-ih letih 20. stoletja kot alternativa treninga. ... [N]a olimpijskih igrah pa tekmujejo na razdaljah: 1500 m plavanje, 40 km kolesarjenje in 10 km teka. Leta 1989 je bila ustanovljena mednarodna triatlonska zveza in od takrat dalje se je šport populariziral po vsem svetu. Na olimpijski program se je uvrstil leta 2000.

(<http://www.olympic.si/sportne-igre/sportne-panoge/olimpijske-sportne-panoge/poletne/triatlon/>, 6. 12. 2013)) Triatlon se je na začetku v Sloveniji imenoval troboj: <http://www.tekplus.si/triatlon-doma-in-po-svetu/>

Olimpijski troboj: do 1972 tekmovanje v dviganju uteži težno, s sunkom in s potegom (SSKJ)

Skiatlon je disciplina smučarskih tekov, včasih imenovana dvojno zasledovanje ali zasledovalni tek brez prekinitve. Je tek z množičnim startom, pri katerem tekmovalci po končanem teku v klasični tehniki zamenjajo smuči in palice ter takoj nadaljujejo preizkušnjo s tekom v drsalni tehniki.

Slovenski smučarski slovar, Zbirka ZRC (2011):

skiatlon žarg. → zasledovalni tek brez prekinitve

zasledovalni tek brez prekinitve *zasledovalni tek z množičnim startom, pri katerem tekmovalci po končanem teku v klasični tehniki v menjalnih boksih zamenjajo smuči in palice in takoj nadaljujejo s tekom v drsalni tehniki teka na smučeh* (ang.: duathlon without a break, pursuit without a break, nem.: Duathlon ohne Unterbrechung)

Sodelavec, reporter TVS, nam je razložil, da skiatlon ne more biti imenovan zasledovalni tek, in sicer takole:

»Najprej zgodovina te discipline: še leta 2002 je bila na olimpijskih igrah to disciplina, kjer so prvi dan vsi naenkrat startali v klasiki, nato pa naslednji dan tekli glede na zaostanke (kot npr. v biatlonu). Kolajne so delili samo za skupni rezultat. Tu je bilo na nek način še smiselno uporabljati zasledovalna tekma (vsaj drugi dan). Kasneje so ti dve tekmi združili, saj nastopajoči menjajo smuči (pomemben je tudi čas menjave – zapleti, ne najdejo prostora ...) in nadaljujejo v prostem slogu.

Če bi pretiraval, bi lahko dejal, da je vsaka tekma s skupinskim startom – zasledovalna tekma, saj vedno nekdo nekoga zasleduje. Pa kljub temu tek na 50/30 km s skupinskim startom ne poimenujemo – zasledovanje. Iz tega vidika je izraz "zasledovalna tekma ali dvojno zasledovanje" po mojem mnenju nesmiselno.

In zdaj zanimiva podrobnost: snovalci slovarja očitno niso vedeli, da je FIS pred lansko sezono to disciplino uradno poimenovala SKIATLON, res pa je, da dopuščajo in uporabljajo tudi "double pursuit". V nekaterih jezikih so pomeni in pogostost uporabe seveda različni.«

Potrditev smo dobili tudi v »FIS: Uroš Ponikvar o novih smernicah v smučarskih tekih«, 8. 6. 2011 (http://www.tekac.si/novice/5595/?id=49?save_comment=1, 6. 12. 2013, tudi 28. 1. 2016):

»Koledarska konferenca FIS ima mnogo bolj pomembno vlogo, kot si bežni opazovalci tekaškega športa predstavljajo. Uroš Ponikvar je eden najbolj delovnih in prodornih mož v organih vodenja smučarskega teka v svetu in pri nas.«

»Sprejeli smo novo ime discipline (Cross – country skiig), ter tudi uradno preimenovali zasledovalni tek brez prekinitve v »skiatlon«, Ponikvar začne naštevati glavne odločitve, ki jih mora potrditi še predsedstvo FIS.«

Pa tudi na spletni strani FIS-a (<http://archive.is/1Gfa>, 6. 12. 2013 in 23. 12. 2015):

»At its meeting in Ljubljana on 6th June, the FIS Council confirmed 'skiathlon' to be the new official name of the Cross-Country race format pursuit in which both the classical and free technique are used with equipment change at mid-distance. This was done in order to distinguish the competition from the handicap races which are a type of a pursuit as well.

Skiathlon was introduced in 2003 and is an event on the program of the Olympic Winter Games and the FIS Nordic World Ski Championships. The first half of the race - total length for ladies 15km and 30km for men - is competed in classical technique while the latter half is raced in the free technique. The ski equipment change takes place in special changing boxes at the stadium.«

Silvo KRISTAN: Športni terminološki slovar: delovni izvod za širšo strokovno razpravo. Ljubljana: Fakulteta za šport, 2012. Str. 43:

Biatlon (lat. *bi-*, v zloženkah dvo-, dva- + gr. *athlos* 'boj'), 'dvojni boj', dvoboj; športna panoga, pri kateri se upoštevajo izidi dveh različnih disciplin; npr. → npr. **smučarski biatlon**. Po zgledu smučarskega biatlona se širi → **lokostrelski biatlon** (tekmovanje v smučarskem teku in streljanjem z lokom). Smučarski biatlonci poleti in jeseni tekmujejo v → **poletnem biatlonu**.

Opomba: Izraza smučarski biatlon in lokostrelski biatlon logično sistemsko nista usklajena: pri prvem izrazu levi prilastek označuje vrsto gibanja (smučarski tek), pri drugem izrazu pa vrsto orožja, čeprav gre tudi za smučarski tek. Ker gre v obeh primerih za smučarski tek, bi bilo logično, da bi bila *differentia specifica* označena z vrsto orožja, kar pa bi zapletlo poimenovanje → **poletnega biatlona**, ki je ime dobil na tretji način, z oznako letnega časa. Sploh pa je oznaka 'poletni' neustrezna, ker je dejavnost lahko tudi pomladna in jesenska. Tekmovanja so največkrat jeseni, pred začetkom zimske sezone. Iz osrednje televizijske hiše je prišel izraz **skiatlon** kot sopomenska za 'smučarski biatlon'. 'Novi' izraz semantično ne ustreza, ker pove še manj kot biatlon. Pojem biatlon vsaj govori o dveh (bi-) športnih zvrsteh, skiatlon pa le o eni (ski-), čeprav streljajo in tečejo.

Ker je **biatlon** (*bi-*, v zloženkah dvo-) lahko sestavljen iz različnih športnih zvrsti (npr. kolesarjenja in plavanja), bi bilo semantično in logično neoporečno, če bi levi prilastek označeval obe športni disciplini (**strelsko-smučarski biatlon**, **lokostrelsko smučarski biatlon**, **kolesarsko-plavalni biatlon**, **rolkarsko-strelski biatlon**). V interesu logične doslednosti in semantične odličnosti mogoče kaže razmisliti še o vrstnem redu navajanja obeh športnih zvrsti. Vrstni red je mogoče utemeljiti na več načinov: po temeljnem gibanju (smučarsko-strelski, rolkarsko strelski), po abecednem redu (kolesarsko plavalni) ali po vrstnem redu, ko dejavnost poteka.

Ob upoštevanju vsega tega je za to športno panogo obveljal izraz skiatlon.

Povzetek sta pripravili Marta Trobec in Alenka Pirc.